CYFARFOD	**Y CYNGOR LLAWN**
DYDDIAD	**2il o Fai 2019**
TEITL YR ADRODDIAD	**CYDBWYSEDD GWLEIDYDDOL Y CYNGOR**
PWRPAS	**Adolygiad blynyddol o gydbwysedd gwleidyddol y Cyngor**
ARGYMHELLIAD	**Dyrannu seddau ar Bwyllgorau'r Cyngor.**
AWDUR	**Geraint Owen** **Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd**

1. CYFLWYNIAD

1.1 Adroddwyd yng nghyfarfod y Cyngor llawn ar 12fed o Orffennaf, 2018 fod cyfansoddiad gwleidyddol y Cyngor fel a ganlyn:-

Plaid Cymru	41
Annibynnol	22
Llais Gwynedd	6
Grwp Annibynnol Unedig Gwynedd	3
Aelod Unigol	3
Cyfanswm	**75**

1.2 Ers hynny, rydym wedi derbyn un ymddiswyddiad fel a ganlyn:

- Cynghorydd Sian Wyn Hughes, Ward Morfa Nefyn, (Grwp Plaid Cymru).

1.3 Nid oes is-etholiad wedi ei gynnal hyd yma.

1.4 Yn unol â gofynion statudol, mae'n ofynol cynnal adolygiad blynyddol o gydbwysedd y Cyngor. Bellach, felly, mae cyfansoddiad gwleidyddol y Cyngor fel a ganlyn:-

Plaid Cymru	40
Annibynnol	22
Llais Gwynedd	6
Grwp Annibynnol Unedig Gwynedd	3
Aelod Unigol	3
Cyfanswm	**74**

2. DYRANIAD Y SEDDAU AR BWYLLGORAU

2.1 I atgoffa'r aelodau, nodir yma'r pedair prif reol yn Neddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 ynglŷn â dyrannu seddau:-

2.2 (a) Ni chaiff pob sedd ar bwyllgor ei dyrannu i'r un grŵp gwleidyddol;

(b) Rhaid dyrannu mwyafrif y seddau ar bwyllgor i grŵp gwleidyddol os yw nifer y personau sy'n perthyn i'r grŵp yn fwyafrif o aelodau'r Cyngor;

(c) Yn amodol ar baragraffau (a) a (b) uchod, bydd nifer y seddau ar y pwyllgorau cyffredin a ddyrennir i bob grŵp gwleidyddol yr un fath â'r nifer o'r holl seddau sydd gan aelodau'r grŵp hwnnw ar y Cyngor;

(ch) Yn amodol ar (a),(b) ac (c) uchod, bydd nifer y seddau ar bwyllgor a ddyrennir i bob grŵp gwleidyddol yr un gyfran o'r seddau ar y pwyllgor â'r nifer o seddau sydd gan aelodau'r grŵp hwnnw ar y Cyngor.

2.3 Er mwyn sicrhau y glynir wrth y rheolau hyn, mae'r Cyngor wedi bod yn ymdrin â phwyllgorau mewn blociau gwahanol yn y gorffennol. Mae hyn yn ei gwneud yn haws i sicrhau y glynir wrth reol (c) ym mharagraff 2.2 uchod hefyd.

3. NEWIDIADAU I DDYRANIAD Y SEDDAU AR BWYLLGORAU

3.1 Mae'r tabl yn Atodiad A yn cadarnhau pa bwyllgorau sydd i'w sefydlu ar gyfer y flwyddyn fwrdeistrefol. Mae'r tabl hefyd yn cadarnhau'r uwch-gyflogau sydd i'w talu.

3.2 Er y newid a nodir yn 1.2 uchod, mae'r dyraniad seddi ar sail cydbwysedd gwleidyddol yn parhau yn ddi-newid.

3.3 Gofynnir i'r Cyngor fabwysiadu'r dyraniad seddau yn unol â'r cydbwysedd gwleidyddol fel a nodir yn **Atodiad A**.

4. CADEIRYDDIAETHAU AC IS-GADEIRYDDIAETHAU

4.1 Er mwyn ymateb i ofynion Mesur Llywodraeth Leol (2011) o ran dyrannu'r cadeiryddiaethau ac is-gadeiryddiaethau, rhennir y pwyllgorau i flociau ar wahân.

4.2 Yn unol â gofynion adrannau 66-75 Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, mae'n ofynnol dyrannu cadeiryddiaethau'r pwyllgorau craffu er mwyn sicrhau, cyn belled ag y bo modd, fod cydbwysedd gwleidyddol yn cael ei adlewyrchu yn y cadeiryddiaethau hynny, a bod y grwpiau nad ydynt yn cael eu cynrychioli ar y weithrediaeth yn cael cyfran deg o'r cadeiryddiaethau.

4.3 Yr unig bwyllgorau y mae eu cadeiriau i'w dyrannu ar sail cydbwysedd gwleidyddol yw'r Pwyllgorau Craffu (nodir yn 4.4 isod). Mae'r adolygiad blynyddol yn cadarnhau fod Cadeiryddiaeth dau o'r pwyllgorau craffu i'w dynodi i'r Grwp Annibynnol ac un o'r Cadeiryddiaethau i Grwp Plaid Cymru.

4.4 Yn unol â chytundeb Grŵp Busnes y Cyngor, awgrymir dyrannu y cadeiryddiaethau fel a ganlyn i adlewyrchu'r arferiad i'r is-gadeiryddion gamu i'r gadeiryddiaeth yn naturiol:

Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi	Grwp Plaid Cymru
Pwyllgor Craffu Cymunedau	Grwp Annibynnol
Pwyllgor Craffu Gofal	Grwp Annibynnol

4.5 Yn unol ag adran 83 o'r Mesur, ni chaiff cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu fod yn aelod o grŵp gwleidyddol sy'n cael ei gynrychioli ar y weithrediaeth.

4.6 Nid oes unrhyw ddarpariaeth statudol na chyfansoddiadol yn rheoli'r penodiadau i'r is-gadeiryddiaethau nac i gadeiryddiaethau gweddill y pwyllgorau (heblaw na chaiff aelod o'r weithrediaeth gadeirio'r Pwyllgor Trwyddedu).

4.7 Y pwyllgorau eu hunain fydd yn ethol eu cadeirydd yn yr achosion hyn yn amodol ar y rheolau gweithdrefn sy'n cyfyngu tymor Cadeirydd i 2 flynedd.

5. ARGYMHELLIAD

5.1 Gofynnir i'r Cyngor:

- fabwysiadu'r rhestr o bwyllgorau ac is-bwyllgorau i'w sefydlu ar gyfer y flwyddyn fwrdeistrefol fel a nodir yn **Atodiad A**, ynghyd â mabwysiadu'r dyraniad seddau a nodir yn yr atodiad.

- ddirprwyo'r hawl i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd wneud penodiadau i'r pwyllgorau ar sail cydbwysedd gwleidyddol ac yn unol â dymuniadau'r grwpiau gwleidyddol

- mabwysiadu cadeiryddiaethau'r pwyllgorau craffu ar sail cydbwysedd gwleidyddol, fel a ganlyn:

Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi	Grwp Plaid Cymru
Pwyllgor Craffu Cymunedau	Grwp Annibynnol
Pwyllgor Craffu Gofal	Grwp Annibynnol

ATODIAD A – DYRANIAD SEDDI AR BWYLLGORAU

A	Plaid Cymru	Annibynnol	Llais Gwynedd	Annibynnol Unedig Gwynedd	Aelod Unigol	Cyfanswm
Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi	10	5	2	1		18
Pwyllgor Craffu Cymunedau	10	5	2	0	1	18
Pwyllgor Craffu Gofal	10	5	1	1	1	18
Archwilio a Llywodraethu	10	5	1	1	1	18

B	Plaid Cymru	Annibynnol	Llais Gwynedd	Annibynnol Unedig Gwynedd	Aelod Unigol	Cyfanswm
Gwasanaethau Democrataidd	8	5	1	1		15
Cynllunio	8	4	1	1	1	15
Trwyddedu Canolog	8	4	1	0	2	15
Iaith	8	5	1	1		15
Penodi Prif Swyddogion	8	5	2	0		15
Apelau Cyflogaeth	4	2	1	0		7
Nifer y seddau	**84**	**45**	**13**	**6**	**6**	**154**

C	Plaid Cymru	Annibynnol	Llais Gwynedd	Annibynnol Unedig Gwynedd	Aelod Unigol	Cyfanswm
Pensiynau	4	2	0	0	1	7
Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol	6	3	1	1		11
CYSAG	4	3	0	0		7
Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y cyd	5	2	1	0		8

Cyfanswm y seddau	**103**	**55**	**15**	**7**	**7**	**187**

Yn unol â phenderfyniad blaenorol y Cyngor telir yr uwch gyflogau a ganlyn:

- Arweinydd
- Dirprwy Arweinydd

- 8 aelod arall o’r Cabinet
- Arweinydd yr Wrthblaid fwyaf
- Cadeiryddion Pwyllgorau
    - Pwyllgor Craffu (x3)
    - Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu
    - Pwyllgor Cynllunio
    - Pwyllgor Trwyddedu (Canolog a Chyffredinol yn cael ei gyfrif fel un Pwyllgor)
    - Pwyllgor Pensiynau